

FINANSOWANIE EKSPANSJI ENERGETYKI WĘGLOWEJ W POLSCE

Wprowadzenie

Tegoroczny - już dwudziesty czwarty - szczyt klimatyczny ONZ (COP24) odbywa się w Katowicach - w samym centrum węglowego przemysłu Polski i z tego powodu w jednym z najbardziej zanieczyszczonych miast w Europie.¹ Podczas gdy inne kraje Unii Europejskiej wyznaczają bliskie terminy wygaszania swoich kopalń i elektrowni węglowych, polski rząd, nie zważając na realia klimatyczne i zdrowy rozsądek gospodarczy, forsuje projekt elektrowni węglowej o mocy 1000 MW w Ostrołęce.

Planowana elektrownia Ostrołęka C jest wspierana przez JPMorgan Chase, poprzez emisję obligacji dla Energi, jednej z dwóch polskich węglowych spółek Skarbu Państwa stojących za projektem.²

Polityka środowiskowa i społeczna JPMorgan Chase wyklucza bezpośrednie finansowanie nowych elektrowni węglowych w krajach OECD, w tym w Polsce.³ Ponieważ jednak JPMorgan Chase finansuje Ostrołękę C za pośrednictwem Energi, a nie bezpośrednio, bank najwyraźniej uważa tę transakcję za nie mającą związku z jego polityką środowiskową i społeczną. Ta sama polityka pozwala również JPMorgan Chase zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio finansować projekty węglowe poza OECD - gdzie zlokalizowane są prawie wszystkie planowane nowe elektrownie węglowe.⁴ Te dwie luki w polityce banku przyczyniają się do tego, że pomimo wprowadzenia zasad ograniczającej finansowanie energetyki węglowej, JPMorgan Chase inwestuje w ten sektor więcej pieniędzy niż jakikolwiek inny amerykański bank.⁵

Ostrołęka C wzbudziła szczególne kontrowersje, nie tylko ze względu na jej poważny wpływ na zdrowie i klimat, ale także z powodu ewidentnego braku rentowności ekonomicznej. Analitycy brytyjscy Carbon Tracker twierdzą, że projekt stwarza *wyraźne i oczywiste ryzyko finansowe* dla właścicieli Energi i Enei, a w ostatecznym rozrachunku polski podatnik będzie spłacał dług przyszłych strat. *To będzie najprawdopodobniej ostatnia elektrownia węglowa zbudowana w Polsce*, mówi Starszy Analityk Carbon Tracker Matthew Gray, *a jeśli zostanie zbudowana, będzie to katastrofa finansowa i gospodarcza*.⁶ W rzeczywistości elektrownia została odłożona na półkę w 2012 r. ze względu na przewidywaną nieopłacalność, ale w 2015 r., przy nowym poparciu politycznym, Energa i Enea wznowiły swoje plany dotyczące tego projektu.

Raport Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (IPCC) z października 2018 r. po raz pierwszy położył tak silny nacisk na pilną potrzebę realizacji celu porozumienia paryskiego, jakim jest ograniczenie globalnego ocieplenia do 1,5°C.⁷ Aby to osiągnąć, do 2030 r.⁸ światowa emisja netto dwutlenku węgla musiałaby spaść o około 45% poniżej poziomu z 2010 r., osiągając zero około 2050 r. Analiza Coalswarm i Greenpeace wykazała, że kraje OECD muszą być liderami w tej dziedzinie, kończąc z energetyką węglową do 2030 r. Oznacza to, że budowa nowych elektrowni węglowych w żadnym wypadku nie da się pogodzić z wizją świata cieplejszego tylko o 1,5°C, zwłaszcza że emisje z obecnie eksploatowanych rezerw ropy naftowej i gazu ziemnego przekraczają plan 1,5°C na świecie, nawet bez spalania węgla.⁹

Prezes JPMorgan Chase Jamie Dimon publicznie podkreślił, że popiera porozumienie paryskie.¹⁰ Jeśli poważnie podchodzi do tego zobowiązania, jego bank musi odmówić dalszego wsparcia dla Energi.

Wsparcie JPMorgan dla Ostrołęki C

Elektrownia Ostrołęka C o mocy 1000 megawatów ma spalać co roku dwa miliony ton węgla od 2023 do 2063 roku, emitując sześć milionów ton CO₂ rocznie i powodując poważne skutki dla zdrowia publicznego.¹¹ JPMorgan Chase umożliwia budowę elektrowni poprzez finansowanie Energi.¹²

W lutym 2017 roku JPMorgan Chase, wraz z BNP Paribas, poręczyli obligacje na kwotę 300 mln euro dla Energi.¹³ Choć w prospekcie emisyjnym tej transakcji stwierdza się, że pieniądze nie mogą być wykorzystane na nowe węglowe projekty energetyczne, pieniędzy nie da się w prosty sposób zaznaczyć, a emisja obligacji pozwala spółce przekierować środki do Ostrołęki C i innych projektów rozbudowy mocy węglowych.¹⁴ Plany Energi związane z budową Ostrołęki C były jasne w momencie emisji obligacji, z prospektem opisującym elektrownię jako jeden z “kluczowych projektów strategicznych” spółki.¹⁵

Wspomniana emisja obligacji to jedyne źródło finansowania pochodzące z prywatnego banku dla Energi lub Enei (inne polskie przedsiębiorstwo węglowe współtworzące plan energetyczny) po 2015 roku, czyli od czasu przyjęcia paryskiego porozumienia klimatycznego.¹⁶

Energa i Enea - zabezpieczyły około połowy środków potrzebnych na realizację projektu czyli 3 mld złotych.¹⁷ Minister energetyki Krzysztof Tchórzewski przyznał niedawno, że finansowanie reszty projektu będzie “wyzwaniem”, ponieważ instytucje finansowe coraz częściej przyjmują politykę wykluczającą węgiel.¹⁸ Po stronie ubezpieczeniowej, dwie duże firmy Generali¹⁹ i Allianz²⁰ - wyraźnie stwierdziły, że nie będą się angażować w projekt Ostrołęka Ci dodatkowo pięciu dużych międzynarodowych ubezpieczycieli przyjęło politykę ograniczającą wystawianie polis ubezpieczeniowych dla nowych elektrowni węglowych.²¹

Jednym z możliwych źródeł dalszego finansowania spółki są kolejne emisje euroobligacji, ponieważ pierwotny program euroobligacji pozwala Enerdze na emisję dodatkowych 200 mln euro.²² Jeśli Energa będzie dalej realizować projekt Ostrołęki C, JPMorgan Chase ma wybór: albo kontynuować finansowanie firmy i wspierać umierający polski przemysł węglowy, albo wzmocnić swoją politykę finansowania energetyki i zaprzestać finansowania Energi i innych firm, które nadal planują zwiększenie mocy produkcyjnych węgla.

Akcjonariusze, inwestorzy, analitycy finansowi i ustawodawcy coraz częściej dostrzegają, jak niepewny finansowo i katastrofalny dla środowiska jest

ten projekt - i cały polski przemysł węglowy. Mniejszościowi akcjonariusze Energi głosowali w większości przeciw dalszym przygotowaniom do budowy Ostrołki C na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy we wrześniu 2018 roku: 56% obecnych (w tym kontrolujący spółkę Skarb Państwa) głosowało za jej przyjęciem, a 37% głosowało przeciw.²³ Legal & General Investment Management wyraził poważne obawy co do Ostrołki C, prosząc Energę i Eneę w październiku 2018 r. o dostarczenie *uspokajających dowodów na wykonalność finansową projektu i rolę, jaką będzie odgrywał w realizacji celów w zakresie bezpieczeństwa energetycznego i emisji dwutlenku węgla w Polsce i Europie* przed przystąpieniem do budowy.²⁴

Carbon Tracker przewiduje, że elektrownia, gdyby została zbudowana, byłaby *trwale nieopłacalna*, ze stratą netto w wysokości 1,7 mld euro w całym okresie jej eksploatacji.²⁵ Ponadto Ostrołka C zagrożona jest postępowaniem sądowym, po tym jak Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi, udziałowiec Enei i Energi, pozwał Eneę za zatwierdzenie projektu.²⁶ Komunikat ClientEarth argumentuje, że zielone światło dla elektrowni jest nieuzasadnionym naruszeniem powierniczego obowiązku, biorąc pod uwagę rosnące koszty emisji dwutlenku węgla, zwiększoną konkurencję ze strony odnawialnych źródeł energii oraz regulacje rynku energii elektrycznej UE.²⁷ Także związek zawodowy Grupy Kapitałowej Enea pozwał macierzystą firmę za decyzję wspierającą realizację projektu Ostrołki C.²⁸

Ostrołka C, jeżeli dojdzie do jej budowy, będzie ostatnią elektrownią węglową w Polsce i jedną z ostatnich w Unii Europejskiej. Ponieważ wiele banków i firm ubezpieczeniowych zdystansowało się od projektu,²⁹ JPMorgan Chase stoi przed wyborem: czy wesprzeć budowę niszczącej klimat elektrowni węglowej, która znalazła się w finansowych tarapatach?

JPMorgan Chase powinien:

- » Zobowiązać się do nie gwarantowania dodatkowych 200 mln euro w obligacjach przewidzianych w programie emisyjnym Energi.
- » Zobowiązać się do nie przedłużania innych środków finansowych dla Energi i Enei tak długo, jak długo będą planować budowę Ostrołki C.
- » Wzmocnić swoją politykę wobec energetyki węglowej, aby wykluczyć finansowanie korporacyjne dla firm planujących ekspansję energetyki węglowej oraz zobowiązać się do stopniowego wycofywania wsparcia dla energetyki węglowej na całym świecie na drodze zgodnej z celem ograniczenia globalnego ocieplenia do 1,5°C.

LICZBY: JPMorgan Chase i energia węglowa

Polityka węglowa JPMorgan Chase zabrania bezpośredniego finansowania nowych elektrowni węglowych w krajach OECD,³⁰ w tym w Polsce.

Jednocześnie JPMorgan Chase w latach 2015-2017 znalazł się na pierwszym miejscu wśród banków amerykańskich finansujących energetykę węglową z kwotą 3,93 mld USD w kredytach i emisjach akcji i obligacji dla 30 światowych firm o największych mocach wytwórczych węgla.³¹

Wsparcie JPMorgan Chase dla 120 największych firm rozszerzających działalność w zakresie energetyki węglowej wzrosło rok do roku z 2016 na 2017, przy czym wysokość finansowania sektora węglowego w 2018 r. ma przekroczyć wynik z roku 2017.³²

Wnioski

JPMorgan Chase powinien dostosować swoją politykę i praktyki do świata, w którym zmiany klimatu są ograniczane do 1,5°C, a prawa człowieka są w pełni przestrzegane. Oznacza to natychmiastowe zakończenie finansowania ekspansji paliw kopalnych, w tym węgla, oraz zobowiązanie się do długoterminowej rezygnacji z finansowania wszystkich paliw kopalnych, w terminach zgodnych z celem ograniczenia globalnego ocieplenia do 1,5°C. JPMorgan Chase powinien natychmiast wzmocnić swoją politykę węglową, aby wykluczyć finansowanie przedsiębiorstw planujących ekspansję energetyki węglowej lub wydobycia węgla. Bieżące i przyszłe wsparcie dla Ostrołki C, poprzez finansowanie dla Energi lub Enei, posłuży jako sprawdzian, czy JPMorgan Chase poważnie traktuje swoje zaangażowanie w wypełnianie celów klimatycznych.

Przypisy końcowe

1. Nabrdalik, Maciek and Santora, Marc, "[Smothered by Smog, Polish Cities Rank Among Europe's Dirtiest](#)," The New York Times, 22 April 2018.
2. "[Base Prospectus](#)," Energa Finance AB, 16 February 2017, p. 1.
3. JPMorgan Chase & Co., "[Environmental and Social Policy Framework](#)," pp. 9-10.
4. Christine Shearer et al., "[Boom and Bust 2018: Tracking the Global Coal Plant Pipeline](#)," CoalSwarm, Sierra Club, and Greenpeace, March 2018.
5. "[Banking On Climate Change: Fossil Fuel Finance Report Card 2018](#)," Rainforest Action Network, BankTrack, Sierra Club, Oil Change International, Indigenous Environmental Network, and Honor the Earth, March 2018.
6. Matt Gray et al., "[Ostroleka C: Burning through more money than coal](#)," The Carbon Tracker Initiative, August 2018.
7. Davenport, Coral, "[Major Climate Report Describes a Strong Risk of Crisis as Early as 2040](#)," The New York Times, 07 October, 2018.
8. "[Greenpeace and CoalSwarm show global coal phase-out for 1.5°C pathway is realistic and achievable](#)," Greenpeace International and CoalSwarm, 08 October 2018.
9. Muttitt, Greg, "[The Sky's Limit: Why the Paris Climate Goals Require a Managed Decline of Fossil Fuel Production](#)," Oil Change International, September 2016.
10. Roy Choudhury, Saheli, "[JPMorgan's Dimon says disagrees with Trump decision to quit climate deal, but 'we have a responsibility to engage our elected officials'](#)," CNBC, 02 June 2017.
11. "[Ostroleka C coal power plant - Issues](#)," BankTrack, updated 31 October 2018.
12. According to Urgewald's "[Database: Global Coal Exit List](#)" (accessed November 2018), coal comprises 63% of Energa's energy mix and 94% of its partner's, Enea.
13. Według Urgewald Database: Global Coal Exit List" (dostęp listopad 2018 r.) Węgiel stanowi 63% mixu energetycznego Energi i 94% mixu energetycznego Enei.
14. Euroobligacje są obligacjami międzynarodowymi, które są denominowane w walucie innej niż waluta kraju, w którym zostały wyemitowane.
15. "[Base Prospectus](#)," Energa Finance AB, 16 February 2017, pp. 4 and 83.
16. Bloomberg Finance L.P.
17. Management Board of ENERGA SA, "[Current Report No. 41/2018](#)," 03 September 2018, p. 5.
18. Martewicz Maciej, "[No Turning Back for Utility Building Poland's Last Coal Plant](#)," Bloomberg News, 04 October 2018.
19. Gogolewski, Kuba, "[Austrian insurance companies undermine European coal exit](#)," Unfriend Coal, 20 September 2018.
20. Lazarus, Anton, "[Activist Shareholders Target Coal's Dirty Money](#)," Meta: from the European Environmental Bureau, 11 May 2018.
21. Moorcraft, Bethan, "[Generali announces new coal exit policy](#)," Insurance Business Magazine, 09 November 2018.
22. Program Gwarantowanych Średnioterminowych Not Euroobligacji 2012 pozwala Enerdze na emisję obligacji o wartości do 1,25 mld euro, z limitem w wysokości 1 mld euro pozostających do spłaty w dowolnym momencie. W 2013 roku Energa wyemitowała 500 milionów euro, a JPMorgan Chase i BNP Paribas umożliwili emisję dodatkowych 300 milionów euro w 2017 roku. Do 2033 roku Energa mogłaby wyemitować dodatkowe 450 mln euro w obligacjach, z czego 200 mln euro jest obecnie dostępne. Więcej szczegółów można znaleźć na s. 1 "[Base Prospectus](#)", który Energa podpisała 2 lutego 2017 roku.
23. Posiedzenie Zarządu ENERGA SA "Current Report No. 41/2018," 03 September 2018, p. 4. Głosy akcjonariuszy mniejszościowych p. 2 of Client Earth's 20 September 2018 Briefing "Ostroleka C: Energa's and Enea's Board Members' Fiduciary Duties to the Companies and Shareholders"
24. Barteczko, Agnieszka, "[Investor LGIM-lack of funds for Poland's planned Ostroleka coal plant a concern](#)," Reuters Africa, 17 October 2018.
25. Matt Gray et al., "[Burning more money than coal: The asset economics and financial implications of Energa's and Enea's proposed new Ostroleka coal power plant C](#)," The Carbon Tracker Initiative, August 2018.
26. "[World-first climate risk case launched over major coal plant in Poland](#)," ClientEarth, 29 October 2018.
27. Barteczko, Agnieszka, "[Poland's last coal project gets another approval despite objections](#)," Reuters Africa, 24 September 2018.
28. ENEA S.A., "[Current Report No.: 58/2018](#)," 30 October 2018.
29. Zasun, Rafał, "[The last coal power plant in Poland may be only wishful thinking](#)," Wysokie Napiecie, 27 August 2018.
30. JPMorgan Chase & Co., "[Environmental and Social Policy Framework](#)," pp. 6 and 9.
31. "[Banking On Climate Change: Fossil Fuel Finance Report Card 2018](#)," Rainforest Action Network, BankTrack, Sierra Club, Oil Change International, Indigenous Environmental Network, and Honor the Earth, March 2018.
32. BankTrack, Les Amis de la Terre Francaja, Rainforest Action Network, Re: Common i urgewald - analiza, która zostanie opublikowana w grudniu 2018 r.